

МОДЕРНІЗАЦІЯ СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНОЇ МОДЕЛІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

MODERNIZATION OF THE STRUCTURAL AND LOGICAL MODEL OF THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF GRAIN MARKET FUNCTIONING: METHODOLOGICAL DIMENSION

Казьмір В.А.

директор відокремленого структурного підрозділу
«Могилів-Подільський технолого-економічний фаховий коледж
Вінницького національного аграрного університету»,
Вінницький національний аграрний університет

Kazmyr Valentyna

Mohyliv-Podilskyi College of Technology and Economics
of Vinnytsia National Agrarian University,
Vinnytsia National Agrarian University

У статті розроблено пропозиції щодо модернізації структурно-логічної моделі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна на якісно новому науково-методичному підході, який враховує нові виклики та гострі запити сьогодення. Таким чином, побудована структурно-логічна модель організаційно-економічного механізму створює передумови для підвищення результативності функціонування ринку зерна, забезпечення переходу зернового комплексу до стабільного зростання на якісно новій платформі. У контурі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна використаний когнітивно-евентуальний підхід дасть змогу розробити, узгодити та своєчасно реалізувати комплекс конкретних збалансованих заходів інноваційного характеру, спрямованих на високу надійність, ефективність та комфортність, відповідно до окреслених стратегічних орієнтирів з огляду на особливості і стан зернового ринку та наявний рівень його субсистем за викликів зовнішнього середовища.

Ключові слова: ринок зерна, організаційно-економічний механізм функціонування ринку зерна, структурно-логічна модель, учасники ринку, пріоритетні напрями, модернізація.

В статье разработаны предложения по модернизации структурно-логической модели организационно-экономического механизма функционирования рынка зерна на качественно новом научно-методическом подходе, который учитывает новые вызовы и острые запросы современности. Таким образом, построенная структурно-логическая модель организационно-экономического механизма создает предпосылки для повышения результативности функционирования рынка зерна, обеспечения перехода зернового комплекса к стабильному росту на качественно новой платформе. В контуре организационно-экономического механизма функционирования рынка зерна использованный когнитивно-эвентуальный подход позволит разработать, согласовать и своевременно реализовать комплекс конкретных сбалансированных мер инновационного характера, направленных на высокую надежность, эффективность и комфортность, согласно определенным стратегическим ориентирам с учетом особенностей и состояния зернового рынка и существующего уровня его субсистем при вызовах внешней среды.

Ключевые слова: рынок зерна, организационно-экономический механизм функционирования рынка зерна, структурно-логическая модель, участники рынка, приоритетные направления, модернизация.

The article develops proposals for the modernization of the structural and logical model of the organizational and economic mechanism of the grain market on a qualitatively new scientific and methodological approach that takes into account the new challenges and acute demands of today. It is emphasized that the organizational and economic mechanism of the grain market should include the use of a system of measures, levers of influence, tools to overcome existing problems and guide the development of the entire grain complex in the direction of environmental

friendliness, innovation, technology and economy. The definition of hierarchical levels, subsystems and components of the organizational and economic mechanism of the grain market should be based on a platform of complexity, continuity and system, continuity (capacity), availability, which will ensure the production of the required quantity and quality and range of grain at reasonable prices. A mandatory tool of the organizational and economic mechanism of the grain market should be a system of monitoring, administration and control, which constantly monitors the processes, projects, activities implemented, and if necessary, make appropriate adjustments. Thus, the constructed structural and logical model of the organizational and economic mechanism creates preconditions for increase of efficiency of functioning of the grain market, maintenance of transition of a grain complex to stable growth on qualitatively new platform. The main strategic guidelines for the functioning of the grain market are aimed at increasing the production of high quality grain products, containment or leveling of destructive logistics processes, formation of a roadmap to increase competitive advantages and increase the export potential of the grain sector, climate, high-yielding seed varieties, etc. In the contour of the organizational and economic mechanism of the grain market used cognitive-potential approach will develop, agree and timely implement a set of specific balanced measures of an innovative nature, aimed at high reliability, efficiency and comfort, in accordance with the outlined strategic guidelines, taking into account the existing level of its subsystems in the face of environmental challenges.

Key words: grain market, organizational and economic mechanism of grain market functioning, structural-logical model, market participants, priority directions, modernization.

Постановка проблеми. Злет параметрів ринку зерна та валютних надходжень, які він генерує, звичайно, вважають, позитивним явищем, проте зростання експортних поставок відбувається на фоні зниження внутрішнього використання зернових, зерновідходів, особливо для потреб тваринницької галузі, виробництва біопалива. Таким чином, в умовах розширення міжнародних зв'язків, загострення конкурентної боротьби, пошуку нових ринків збуту, незбалансованості споживання та попиту, підвищення вимог до зернової продукції, поглиблення зон ризику актуальною є модернізація структурно-логічної моделі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна на якісно новому науково-методичному підході, що дасть змогу підвищити його результативність, збалансувати потреби з пропозиціями на зернову продукцію, задовольнити запити учасників ринку, підвищити експортний потенціал.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним базисом модернізації структурно-логічної моделі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна на якісно новому науково-методичному підході можуть бути численні наукові публікації вітчизняних учених, серед яких варто виокремити таких дослідників, як І. Бланк, Л. Вдовенко, Л. Гуцаленко, М. Дем'яненко, А. Діброва, Г. Калетнік, В. Луцяк, В. Мазур, С. Мельник, В. Месель-Веселяк, В. Онегіна, Н. Правдюк, П. Саблук, І. Свиноус, Л. Худолій.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Надзвичайно цінуючи їх наукові пропозиції, все ж таки зауважимо, що низка питань означеної проблематики залишається дискусійною і мало опрацьованою.

Постановка завдання. Метою статті є розроблення пропозицій щодо модернізації структурно-логічної моделі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна на якісно новому науково-методичному підході, який враховує нові виклики та гострі запити сьогодення.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Зернові культури вважаються базисом продовольчої безпеки, водночас збільшення обсягів їх виробництва та реалізації, особливо на світові ринки, дасть змогу зміцнити економічний потенціал країни. Отже, розроблення пропозицій щодо модернізації структурно-логічної моделі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна за умов гармонізації взаємозв'язків, дотримання послідовності імперативів субсистем, визначення пріоритетів, проблемних питань, загроз і ризиків дасть змогу враховувати наявний потенціал, можливість, підвищувати захищеність від ризику й поетапно реалізовувати бажані стратегічні альтернативи. Незбалансованість за окремими групами зернової продукції, що гарантують продовольчу безпеку країни та забезпечують споживчі запити населення, пояснюють необхідність глибокої ретельної діагностики усіх субсистем, взаємодій та логістичних ланцюгів організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна та структурних зрушень у зернопродовольчому комплексі. Окресливши проблему пошуку щодо необхідності узгодження інтересів усіх учасників ринку, підвищення результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна, забезпечення збалансованості та активізації впливу його важелів та інструментів, доходимо висновку про те, що необхідна побудова нової структурно-логічної моделі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна, яка б враховувала нові виклики та гострі запити сьогодення, а також нарощувала конкурентні переваги для всіх учасників ринку.

Більшість науковців сходяться у думці [1; 3; 4; 7] про те, що організаційно-економічний механізм функціонування ринку зерна має передбачати використання певної системи заходів, важелів впливу, інструментів, які б сприяли вирішенню наявних проблемних завдань та орієнтували розвиток усього зернового комплексу в

напрямі екологічності, інноваційності, технологічності та ощадності. Це стосується передусім:

- розмежування функцій, повноважень відповідальності між державними та місцевими органами;
- гармонізації взаємодій між усіма учасниками ринку;
- обґрунтування пакета стратегічних сценаріїв та прогнозів функціонування ринку зерна;
- розроблення комплексних програм державної підтримки зерновиробників та опрацювання критеріїв її надання;
- формування інфраструктурного забезпечення функціонування ринку зерна;
- підвищення інвестиційної привабливості зерновиробників;
- залучення інвестиційних ресурсів для запровадження прогресивних ощадних технологій;
- розширення зовнішньоекономічного співробітництва;
- удосконалення фінансово-кредитного забезпечення функціонування ринку зерна;
- оптимізації логістичних ланцюгів;
- ефективного використання можливостей та ресурсів;
- підвищення якості зернової продукції;
- створення сприятливих умов для малих і середніх зерновиробників;
- формування сприятливого інвестиційного клімату;
- сприяння бізнесовим ініціативам;
- структурної перебудови організаційно-економічного механізму;
- створення нових екологічних ощадних виробничих потужностей;
- залучення інвестиційних ресурсів для інфраструктурних перетворень зернового ринку;
- активного входження до різноманітних міжнародних організацій та формувань;
- координації експортного потенціалу учасників ринку.

Головні стратегічні орієнтири функціонування ринку зерна спрямовані на зростання обсягів виробництва високоякісної зернової продукції, стримування чи нівелювання руйнівних логістичних процесів, формування дорожньої карти примноження конкурентних переваг та збільшення експортного потенціалу зернової сфери (для досягнення цієї мети наявні такі необхідні умови: родючі ґрунти, агротехнічна культура, сприятливий клімат, високоврожайні сорти насіння) [2; 5; 6].

Окремим стратегічним орієнтиром зернового ринку слід вважати розширення можливостей та зміцнення потенціалу щодо використання відходів зернопереробки для задоволення потреб біоенергетики, виробництва паливних брикетів. Недосконалість податкової політики негативно позначається на малих та середніх зерновиробниках, які за умов непередбачуваних інфляційних процесів, подорожчання матеріально-технічних засобів призводять до зниження рен-

табельності та, як наслідок, згортання виробництва зернових культур. Проблемою вважаємо також фактичну відсутність біржової торгівлі зерна. Подекуди спостерігається використання форвардних контрактів, однак ф'ючерсні інструменти використовуються зерновиробниками вкрай рідко, притому, що ф'ючерсні інструменти вважаються ефективними для хеджування цінних ризиків. Загострення конкурентної боротьби пояснює необхідність використання адекватної оцінки ризиків і загроз та посилення безпекових технологій.

Невирішеним питанням залишається потреба залучення інвестиційних ресурсів у розвиток мережеских утворень та логістичних ланцюгів [4; 6]. Занепокоєння викликають також диспропорції виробництва й внутрішнього споживання та експортних поставок зерна. Розгляд світових балансів зерна підтверджує збільшення загальних обсягів його споживання, особливо пшениці та кукурудзи. Такі світові тенденції вимагають обґрунтування структури використання зерна, впровадження постійного моніторингу й контролю, розроблення раціональної програми розвитку зернового комплексу.

Інфраструктурна логістика ринку зерна включає автотранспортні, залізничні, морські та річкові перевезення, що потребує збалансованості кількісних і якісних характеристик транспортних засобів, зниження цінних коливань щодо логістичних ланцюгів, впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних та безпекових технологій, гармонізації взаємодій між структурними компонентами логістичних утворень, правової, інформаційної, юридичної та технологічної підтримки.

Успішність функціонування ринку зерна нерозривно пов'язана з ціноутворенням, купівельною спроможністю населення, експортним потенціалом. Виробництво зернових культур як основа продовольчої безпеки країни має бути гарантованим і підтриманим державними інституціями, а цінова політика на зерно має бути збалансованою з інтересами зерновиробників та купівельною спроможністю споживачів.

Визначення ієрархічних рівнів, субсистем і складових частин організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна має базуватись на платформі комплексності, безперервності та системності, континууму (потужності сукупності), доступності, що забезпечить виробництво необхідної кількості та якості й асортименту зерна за прийнятними цінами [3; 6].

Оскільки означені проблемні завдання характеризуються складністю, багатоплановістю й низькою формалізацією, для модернізації організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна необхідно застосувати відповідні принципи, моделі й методи. За таких обставин доцільно побудувати структурно-логічну модель організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна з

використанням когнітивно-евентуального підходу. Когнітивно-евентуальний підхід дає змогу виявляти взаємозв'язок усіх субсистем організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна, управляти подіями, виявляти вплив різноманітних чинників, а також має цільову спрямованість, дає змогу здійснити декомпозиційну діагностику та використовувати форсайтні технології.

Нова структурно-логічна модель організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна має включати сукупність взаємопов'язаних субсистем, дій, елементів, важелів, що забезпечать комплексність, системність взаємодій та обґрунтованість стратегічних заходів в кожному бізнес-контексті зернового ринку.

Стратегічна зорієнтованість побудови такої структурно-логічної моделі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна полягає у синергетичному ефекті, широкому впровадженні інновацій у виробничі та логістичні процеси, гармонізації взаємодій функціональних субсистем, підвищенні рівня результативності, генеруванні додаткових конкурентних переваг для всіх учасників ринку.

При цьому в процесі модернізації структурно-логічної моделі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна його субсистеми можуть змінюватися. До механізму можуть бути включені нові вертикальні, горизонтальні, мережеві чи інфраструктурні утворення, які будуть сприяти гармонізації нових взаємозв'язків, що проявляються між функціональними субсистемами, але найголовніше, щоб структурно-логічна модель механізму демонструвала реальний стан та результати функціонування ринку зерна незалежно від рівня адаптивності та інтегрованості кожного складового елементу. Саме це буде забезпечуватися когнітивно-евентуальним підходом до модернізації структурно-логічної моделі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна, за допомогою якого виявляються та оцінюються зміни стратегічних альтернатив, можливостей, потенціалу та результатів їх використання.

Вагому роль у підвищенні результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна, безумовно, відіграє побудова адекватної структурно-логічної моделі. Її визначають вибрані стратегічна зорієнтованість і бажані параметри функціонування ринку зерна.

Помітне значення при цьому мають розмір, специфіка, обсяг та асортимент зернової продукції, низка інших чинників, тому структурно-логічна модель має бути характерною для конкретного часового періоду, необхідно лише акцентувати увагу на тому, що вона має органічно вбудовуватися в загальну організаційно-функціональну модель агропромислового комплексу.

Водночас важливо забезпечити координацію взаємодій усіх субсистем механізму на

різних рівнях, що відіграє важливу роль у реалізації різноманітних державних проєктів і програм як за окремими видами зернової продукції, так і за функціонуванням зернового комплексу загалом. Побудова структурно-логічної моделі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна ґрунтується на визначенні стратегічних орієнтирів та проблемних завдань, які впливають на оцінку рівня її результативності. Подальший стратегічний сценарій функціонування ринку зерна та відповідні заходи щодо його реалізації окреслюються залежно від рівня готовності субсистем та ресурсного забезпечення. Обов'язковою умовою відбору стратегічного сценарію є наявність стратегічних альтернатив на перспективу у зрізі розвитку кожної субсистеми. Важливим аспектом формування стратегічного сценарію розбудови структурно-логічної моделі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна є розроблення пакета проєктів і програм, який включає можливість використання наявних ресурсів, резервів та передбачає альтернативи щодо усунення перепон та обмежень, що дасть змогу своєчасно розробляти та реалізовувати відповідні раціональні заходи.

Отже, доцільно під час формування стратегічного сценарію модернізації структурно-логічної моделі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна визначити пакет проєктів, програм з окресленням сильних та слабких сторін, перелік альтернатив, їх переваги та недоліки, обсяги необхідних ресурсів, розрахувати можливі втрати.

Водночас варто окреслити такі можливі перешкоди, що мають негативний вплив:

- перебої щодо залучення ресурсів, особливо фінансових;
- ненадійність постачальників, споживачів, інвесторів та інших контрагентів;
- нестабільність логістичних ланцюгів;
- протидія конкурентів, монополістів тощо.

Особливо ретельно варто складати бюджет модернізації структурно-логічної моделі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна, оскільки завдяки йому переплітаються всі організаційні та функціональні зв'язки учасників ринку, узгоджуються обсяги матеріальних, фінансових, трудових, інформаційних ресурсів, новітні технології, що необхідні для реалізації стратегічного сценарію, здійснюється координація окремих взаємодій, логістичних ланцюгів таким чином, щоб усі субсистеми та їх структурні елементи функціонували збалансовано для досягнення визначених орієнтирів.

Таким чином, бюджет дає змогу чітко розподілити організаційні та функціональні зв'язки між різними субсистемами та інституціями в процесі реалізації стратегічного сценарію; спрогнозувати наслідки, переваги й недоліки кожної сфери та субсистеми; налагодити інформаційні ланцюги та забезпечити гармонійну взаємодію

усіх структурних елементів субсистем; упродовжити систему стимулювання та державної підтримки.

Ресурсне забезпечення модернізації структурно-логічної моделі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна впливає на якість, ефективність та швидкість реалізації стратегічного сценарію, пакета проєктів, програм та альтернатив. Відмінність одного функціонального блоку субсистеми від іншого визначена унікальністю спектру ресурсів. Оскільки деякі з цих ресурсів залучаються поступово, вибір проєкту, програми чи альтернатив обмежується наявними ресурсами, резервами, можливостями та швидкістю, з якою можна їх залучити. Значення ресурсного забезпечення модернізації структурно-логічної моделі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна полягає у своєчасному задоволенні запитів виробництва та гарантуванні ритмічності операційного циклу. Фактично вплив ресурсів на результативність організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна визначається значенням ресурсу для досягнення стратегічних орієнтирів, можливостями його заміни, впливом цінових чинників на окремі види ресурсів та оцінюється за критеріями й індикаторами, що характеризують дієвість вкладення ресурсів та їх вплив на результати функціонування ринку зерна.

Доцільно виділити такі етапи ресурсного забезпечення модернізації структурно-логічної моделі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна:

- 1) розрахунок потреби та обсягів ресурсів за їх видами;
- 2) визначення джерел надходження ресурсів;
- 3) залучення, нагромадження ресурсів та їх оцінювання;
- 4) формування й виконання бюджету;
- 5) накопичення резервів та формування запасів.

Взаємодія субсистем організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна здійснюється за допомогою інформаційних потоків, каналів обміну, інформаційно-комунікаційних ланцюгів. Нині результативність організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна залежить від широкого використання сучасних інноваційних телекомунікаційних технологій та систем. Наголошуємо на тому, що обов'язковою складовою частиною організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна має бути державна підтримка. До неї відносимо гармонізацію податкової системи, яка має сприяти учасникам ринку щодо реінвестування прибутку, стимулювання експортної активності, впровадження венчурного фінансування ощадноресурсних проєктів, надання інвестиційного податкового кредиту, державного замовлення, екологічного податку, розвитку екологічно чистої зернової продукції тощо.

Обов'язковим інструментом організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна має бути налагоджена система моніторингу, адміністрування й контролю, яка постійно відстежує процеси, проєкти, заходи, що реалізуються, і до якої за необхідності вносяться відповідні корективи.

Зерновиробники, особливо ті, які перейшли на розширене відтворення екологічно чистої зернової продукції, можуть потрапити у зону високих ризиків, тому додатково необхідно розробити інструменти захищеності від ризиків.

Формуючи пакет стратегічних сценаріїв, маємо визначити, наскільки перспективними є ті сценарії, взаємовплив яких сприяє нівелюванню ризиків пакета загалом. Дієвим інструментом зниження ризиків є диверсифікація стратегічних сценаріїв, яка дає змогу знизити ризик тих сценаріїв, які не жорстко між собою переплітаються, тобто кореляційна залежність для яких нижче одиниці. Це сприятиме компенсації збитків процесів на різних етапах за рахунок отриманих переваг від інших.

Інструментами страхування ризику також вважають обов'язкове сільськогосподарське страхування зернових культур, добровільне сільськогосподарське страхування зернових культур, венчурне фінансування, що здійснюється через спеціальні фонди.

Враховуючи вплив чинників, що зумовлені тенденцією зернових ринків до глобалізації та міжнародної інтеграції, маємо враховувати регламенти міжнародних стандартів і норм під час виробництва та переробки зернової продукції.

Відповідно до світового досвіду, найбільш прогресивним інструментом генерування конкурентних переваг для учасників ринку зерна є мережеві, інтеграційні, кооперативні утворення (стратегічні альянси, союзи, холдинги, кооперативи тощо). Іншими словами, це коаліційні об'єднання декількох учасників ринку, які формуються для досягнення стратегічних орієнтирів та забезпечення взаємовигідних інтересів. Ключовими перевагами таких об'єднань вважаються:

- отримання нових технологій або додаткових виробничих потужностей;
- додатковий доступ до нових каналів чи ринків збуту зернової продукції;
- зниження організаційних, політичних, економічних, інформаційних ризиків;
- нарощення конкурентних переваг.

Усі субсистеми організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна мають діяти у визначеній послідовності й координації, а також характеризуватися узгодженістю взаємодій та збалансованістю логістичних ланцюгів за умови збереження структурної цілісності.

Доцільно розраховувати інтегральний індикатор ефекту від здійснення заходів щодо нівелювання «слабких місць» та зміцнення «сильних сторін», що мають вплив на загальний рівень

результативності організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна.

За допомогою когнітивно-ементуального підходу доцільно розробити когнітивну карту щодо побудови структурно-логічної моделі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна, яка дає змогу з використанням діагностики чинників впливу, стратегічних орієнтирів, взаємодій субсистем управляти ризиками, вживати превентивних заходів щодо запобігання зовнішньому руйнівному впливу та несанкціонованому втручання конкурентів і контрагентів. Ключовим аспектом результативності й стабільності функціонування ринку зерна є забезпечення ритмічності та прибутковості.

Перевагами розроблення когнітивної карти як інструменту побудови структурно-логічної моделі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна є візуалізація причинно-наслідкових взаємозалежностей між субсистемами та можливість виявлення латентних впливів і зв'язків.

Розроблення когнітивної карти побудови структурно-логічної моделі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна доцільно здійснювати у вільному просторі нечіткого когнітивного моделювання "FuzCogMap". Таке моделювання складається з таких автономних програмних модулів:

– модуль виявлення нечітких впливів та зв'язків, що передбачає здійснення аналізу та прогнозування розвитку ситуації;

– матричний модуль, що передбачає здійснення структурного аналізу, формування матриці, її візуалізації з використанням "PaJek".

Інструментом своєчасного виявлення латентних впливів та зв'язків і попередження завуальованих загроз може бути використання технологій зворотного зв'язку (англ. "feedback") чи оберненого зв'язку (WBS, "whistle blowing system"), що включає комплекс профілактичних процедур, які за допомогою безперервного моніторингу, мультимедійних засобів, зовнішнього інформаційно-комунікаційного ланцюга зворотного зв'язку в режимі реального часу накопичують та аналізують сигнали-індикатори про внутрішні процеси, стан, коливання, зміни всіх ключових взаємодій [4; 6]. Ці технології розвивають механізми саморегуляції системи та сприяють виявленню загроз і координації необхідних заходів.

Оцінювання нечітких латентних впливів та зв'язків можна проводити з використанням засобів "Fuzzy Logic Toolbox" на основі MatLab-простору.

Після виявлення латентних впливів та зв'язків між окремими субсистемами й чинниками доцільно окреслити структурно-логічні організаційні та економічні ланцюги для ухвалення обґрунтованих стратегічних заходів. Така структурно-логічна модель організаційно-еко-

мічного механізму функціонування ринку зерна, крім іншого, дає змогу своєчасно виявити проблеми, загрози, нівелювати їх чи розробити превентивні заходи щодо їх уникнення чи запобігання ним.

Узагальнення взаємодій, сукупності логістичних ланцюгів, засобів і методів регулювання, латентних впливів та зв'язків, урахування особливостей функціонування зернової галузі в умовах поглиблення глобалізаційних процесів та загострення конкурентної боротьби дали змогу модернізувати структурно-логічну модель організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна на основі когнітивно-ементуального підходу й стратегічних орієнтирів. За допомогою розроблених заходів, інструментів та важелів їх реалізації у стратегічному горизонті подій ементуальною є ідентифікація можливостей, потенційних та реальних альтернатив, загроз, ризиків, які в сучасних складних умовах потребують інноваційних та креативних дій.

Таким чином, побудована структурно-логічна модель організаційно-економічного механізму створює передумови для підвищення результативності функціонування ринку зерна, забезпечення переходу зернового комплексу до стабільного зростання на якісно новій платформі. У контурі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна використаний когнітивно-ементуальний підхід дасть змогу розробити, узгодити та своєчасно реалізувати комплекс конкретних збалансованих заходів інноваційного характеру, спрямованих на високу надійність, ефективність і комфортність, відповідно до окреслених стратегічних орієнтирів з огляду на особливості й стан зернового ринку та наявний рівень його субсистем за викликів зовнішнього середовища.

Висновки. У статті розроблені пропозиції щодо модернізації структурно-логічної моделі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна на якісно новому науково-методичному підході, який враховує нові виклики та гострі запити сьогодення. Таким чином, побудована структурно-логічна модель організаційно-економічного механізму створює передумови для підвищення результативності функціонування ринку зерна, забезпечення переходу зернового комплексу до стабільного зростання на якісно новій платформі. У контурі організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна використаний когнітивно-ементуальний підхід дасть змогу розробити, узгодити та своєчасно реалізувати комплекс конкретних збалансованих заходів інноваційного характеру, спрямованих на високу надійність, ефективність і комфортність, відповідно до окреслених стратегічних орієнтирів з огляду на особливості й стан зернового ринку та наявний рівень його субсистем за викликів зовнішнього середовища.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Калетнік Г., Климчук О., Мазур В. Перспективність та ефективність виробництва біодизельного палива в Україні з олійних культур. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*. 2019. № 5. С. 7–17.
2. Лузан Ю. Організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку агропромислового виробництва України: теоретико-методологічний аспект. *Економіка АПК*. 2011. № 2. С. 3–12.
3. Погрищук Б. Організаційно-економічні засади ефективного функціонування зернопродуктового підкомплексу : монографія. Тернопіль : Джура, 2009. 370 с.
4. Правдюк Н., Ярославський А. Формування організаційно-економічного механізму управління економічною безпекою зернопереробних підприємств. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*. 2019. № 8. С. 77–85.
5. Саковська О. Організація та функціонування регіонального ринку зерна. *Економіка АПК*. 2011. № 11. С. 45–50.
6. Сікало М. Ринок зерна як об'єкт державного регулювання. *Теорія та практика державного управління*. 2017. № 1 (56). С. 1–8.
7. Худолій Л. Економічний механізм формування та функціонування ринку зерна в Україні. Київ : ІАЕ УААН, 1998. 204 с.

REFERENCES:

1. Kaletnik H., Klymchuk O., Mazur V. (2019) Perspektyvnist ta efektyvnist vyrobnytstva biodyzelnoho palyva v Ukraini z oliinykh kultur [Prospects and efficiency of biodiesel production in Ukraine from oilseeds]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment*, no. 5, pp. 7–17.
2. Luzan Yu. (2011) Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm zabezpechennia rozvytku ahropromyslovoho vyrobnytstva Ukrainy: teoretyko-metodolohichniy aspekt [Organizational and economic mechanism for ensuring the development of agro-industrial production of Ukraine: theoretical and methodological aspect]. *Ekonomika APK*, no. 2, pp. 3–12.
3. Pohryshchuk B. (2009) *Orhanizatsiino-ekonomichni zasady efektyvnoho funktsionuvannya zernoproduktovoho pidkompleksu: monohrafiia* [Organizational and economic principles of effective functioning of the grain sub-complex]. Ternopil: Dzhura. (in Ukrainian)
4. Pravdiuk N., Yaroslavskiy A. (2019) Formuvannya orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu zernopererobnykh pidpriemstv [Formation of organizational and economic mechanism for managing the economic security of grain processing enterprises]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment*, no. 8, pp. 77–85.
5. Sakovska O. (2011) Organizatsiia ta funktsionuvannya regionalnogo rinku zerna [Organization and functioning of the regional grain market]. *Ekonomika APK*, no. 11, pp. 45–50.
6. Sikalo M. (2017) Rynok zerna yak ob'iekt derzhavnoho rehuliuвання [Grain market as an object of state regulation]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, no. 1 (56), pp. 1–8.
7. Hudoliy L. (1998) *Ekonomichniy mehanizm formuvannya ta funktsionuvannya rinku zerna v Ukrayini* [Economic mechanism of formation and functioning of the grain market in Ukraine]. Kyiv. IAE UAAN. (in Ukrainian)